

Spis treści

Wprowadzenie	9
---------------------------	---

STUDIA I ANALIZY

I. KONCEPCJE UTOWAROWIENIA POLITYKI WE WSPÓŁCZESNEJ REFLEKSJI NAUKOWEJ**Lech Szczegół**

Ideologia w roli towaru. Autorytaryzm w populistycznej formie	11
---	----

Krzysztof Świrek

Urzeczowienie polityki: współczesny proces polityczny jako „porządek zorganizowanego pozoru”	28
--	----

Sławomir Czapnik

Nadrzędny cel polityki wedle Zygmunta Baumana. Utowarowienie pracy i utowarowienie konsumpcji w stałej i płynnej nowoczesności	48
--	----

Piotr Łukomski

Proces rozumienia jako fundament myślenia politycznego: o pułapce reifikowania myśli	64
---	----

II. EKONOMIA POLITYCZNA UTOWAROWIENIA**Maciej Kassner**

Fikcyjne towary, koszty społeczne i sprzeczności instytucjonalne. Karla Polanyiego krytyka utowarowienia	91
---	----

Filip Pierzchalski

Emocjonalno-moralizatorskie sztafaze wojny. O utowarowieniu wojny w warunkach kapitalistycznej akumulacji	115
--	-----

III. UTOWAROWIENIE W DEBACIE PUBLICZNEJ I KULTURZE**Łukasz Młyńczyk**

Nauka i edukacja akademicka jako towar. Dylemat kapitalistyczny współczesnych uniwersytetów	134
--	-----

Przemysław Potocki

Postrzeżenie polityki mieszkaniowej w kontekście poglądów politycznych Polaków w 2022 roku: między potrzebami człowieka a wolnym rynkiem 149

Maciej Adamski

Praktyka utowarowienia a postać politycznie uwikłana i jej samochód Wartburg 312/1 – na podstawie *Idy* Pawła Pawlikowskiego oraz prospektów samochodowych z epoki 176

Tomasz Tulejski, Tomasz Banach

John Adams – amerykański Cyceron? Z genealogii Res publica Americana 193

Kornel Bielawski

Oblicza polskiego militaryzmu 219

Nartsiss Shukuralieva

„Następny krok należy do nas”. Bunt Jewgienija Prigożyna i Grupy Wagnera w perspektywie koncepcji taktycznej komunikacji 236

Marta Brewer

Mikrotargetowanie polityczne – o możliwości wystąpienia polskiej wersji skandalu z udziałem Cambridge Analytica z 2016 r. 252

Kamil Mrocza, Krzysztof Żarna, Michał Nowakowski

Wykorzystanie algorytmów i narzędzi sztucznej inteligencji w kampanii wyborczej w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowacji – analiza *case studies* 267

Contents

Introduction	9
---------------------------	---

STUDIES AND ANALYSIS

I. CONCEPTS OF COMMODIFICATION OF POLITICS IN CONTEMPORARY SCIENTIFIC REFLECTION**Lech Szczegół**

Ideology as a Commodity. Authoritarianism in a Populist Form	11
--	----

Krzysztof Świrek

Reification of Politics – Contemporary Political Process as ‘Order of Organised Semblance’	28
--	----

Sławomir Czapnik

Primary Political Objective According to Zygmunt Bauman. The Commodification of Labour and the Commodification of Consumption in a Solid and Liquid Modernity	48
---	----

Piotr Łukomski

The Process of Understanding as the Foundation of Political Thinking: on the Trap of Reifying Thought	64
--	----

II. The Political Economy of Commodification**Maciej Kassner**

Fictitious Commodities, Social Costs, and Institutional Contradictions. Karl Polanyi’s Critique of Commodification	91
---	----

Filip Pierzchalski

Emotional and Moralizing Staffage of War. On the Commodification of War in Conditions of Capitalist Accumulation	115
---	-----

III. COMMODIFICATION IN PUBLIC DEBATE AND CULTURE**Łukasz Młyńczyk**

Science and Academic Education as Commodities. The Capitalist Dilemma of Modern Universities	134
---	-----

Przemysław Potocki	
Perception of Housing Policy in the Context of Poles' Political Views in 2022: Between Human Needs and the Free Market	149
Maciej Adamski	
The Practice of Commodification and a Politically Entangled Figure and her Car Wartburg 312/1 – Based on <i>Ida</i> by Paweł Pawlikowski and Car Brochures from the Era	176

Tomasz Tulejski, Tomasz Banach	
John Adams – the American Cicero? From the Genealogy of Res Publica Americana	193
Kornel Bielawski	
Faces of Polish Militarism	219
Nartsiss Shukuralieva	
‘The Next Step is Ours’. The Mutiny of Yevgeny Prigozhin and the Wagner Group in the Perspective of Tactical Communication Approach	236
Marta Brewer	
Political Microtargeting – on the Possibility of a Polish Version of the American Cambridge Analytica Scandal from 2016	252
Kamil Mrocza, Krzysztof Żarna, Michał Nowakowski	
Utilization of Algorithms and Artificial Intelligence Tools in the Election Campaign in the Republic of Poland and the Republic of Slovakia – Analysis of Case Studies	267

Wprowadzenie

Wśród wielu prób teoretyzacji polityki na szczególną uwagę zasługują interpretacje odwołujące się do pojęcia utowarowienia. Przez utowarowienie rozumiemy tendencję do ekspansji rynku na kolejne obszary życia społecznego. Zjawisko to można również analizować w kategoriach marksistowskich jako proces przekształcania wartości użytkowej w wartość wymienną. W ramach niniejszego tomu chcielibyśmy zaproponować zróżnicowaną refleksję nad tym, czym jest utowarowienie we współczesnym kapitalizmie, i jakie są polityczne konsekwencje tego zjawiska.

Warto zauważyć, że kategorię utowarowienia traktujemy jako wielowymiarowy proces, ogólnospołeczną tendencję czy obserwowalny trend występujący w obrębie współczesnych społeczeństw kapitalistycznych, który prowadzi do zmiany charakteru wielu dóbr, usług oraz praktyk społecznych czy politycznych przez przekształcenie ich w towary. W tym sensie, utowarowienie jest ściśle powiązane z ideologiczną hegemonią neoliberalizmu, dopatrującego się w rynku najdoskonalszej formy życia społecznego, ekspansją teorii nowego zarządzania publicznego promującą metody rynkowe w administracji publicznej, a także postępującą komercjalizacją kolejnych dziedzin życia społecznego. Za towar zaczynają uchodzić obecnie nie tylko przedmioty, ale także ideologie, uczucia i relacje międzyludzkie. Również politycy oraz programy polityczne coraz częściej są postrzegane jako swego rodzaju towary sprzedawane na rynku politycznym przy znaczącym współudziale specjalistów od marketingu wyborczego czy socjotechniki politycznej.

Kategoria utowarowienia pojawia się w naukowych dyskusjach dotyczących tak różnych kwestii, jak próby opatentowania zmodyfikowanego kodu genetycznego roślin, geneza różnych modeli państwa dobrobytu, kryzysu mieszkaniowego, komercjalizacji edukacji oraz uniwersytetu, praktyk zastępczego macierzyństwa czy militaryzacji i działań wojennych. Jednocześnie zjawisko utowarowienia budzi etyczne i polityczne kontrowersje. Filozofowie, tacy jak Michael Sandel czy Michael Walzer zastanawiają się nad moralnymi granicami rynku. Inne podejście proponuje Nancy Fraser, badaczka reprezentująca tradycję teorii krytycznej, która łączy utowarowienie pracy, ziemi i opieki z tendencjami kryzysowymi w obrębie współczesnego kapitalizmu. Krytyka utowarowienia jest przy tym obecna w retoryce ruchów społecznych, co wyraża się

w hasłach w rodzaju „świat nie jest na sprzedaż”, „planeta ponad zysk”, „mieszkanie prawem, nie towarem” Nie ulega wątpliwości, że towar i wymiana towarowa są dla obecnych społeczeństw kapitalistycznych kategoriami podstawowymi, wręcz współdecydującymi o formach, jakości czy treści zróżnicowanych praktyk społecznych, gospodarczych, kulturowych i politycznych.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, oddajemy do rąk Czytelników zbiór autorskich wypowiedzi na temat utowarowienia polityki vs polityki utowarowienia. Liczymy nie tylko na przychylny odbiór tych artykułów z Państwa strony, ale także – a może przede wszystkim – na uwzględnienie w przyszłych dociekaniach naukowych tego typu wrażliwości, argumentacji i uzasadnień. Z naszego punktu widzenia zjawisko utowarowienia nie tylko jest jednym z kluczowych i użytecznych pojęć, wchodzących w skład pogłębionych analiz politologicznych, ale także nad wyraz ważnym czynnikiem wyjaśniającym i/lub istotnym źródłem namysłu oraz interpretacji nad współczesną złożonością świata polityki i jego kondycją.

Maciej Kassner, Filip Pierzchalski